

SPOT svetovanje Savinjska

Datum: 29. 4. 2020

Sprejet Zakon o spremembah in dopolnitvah Zakona o interventnih ukrepih za zaježitev epidemije COVID-19 in omejitev njenih posledic za državljane in gospodarstvo

Državni zbor je dne 28. 4. 2020 sprejel Zakon o spremembah in dopolnitvah Zakona o interventnih ukrepih za zaježitev epidemije COVID-19 in omejitev njenih posledic za državljane in gospodarstvo (ZIUZEOP-A). V zakonu se spreminjajo predvsem pogoji, ki se nanašajo na upravičence do povračila nadomestila plače za delavce, ki so na čakanju na delo doma ali opravičeno odsotni zaradi višje sile. Prav tako se razširja krog upravičenih delodajalcev do koriščenja določenih ukrepov.

Do povračila nadomestila plače za čas čakanja na delo ali opravičene odsotnosti zaradi višje sile bodo po ZIUZEOP-A upravičeni tudi delodajalci, ki opravljajo finančno ali zavarovalniško dejavnost, ki spada v skupino K po klasifikaciji dejavnosti, če imajo na dan 13. 3. 2020 do vključno 10 zaposlenih. Do ukrepa so upravičena tudi tuja diplomatska predstavništva mednarodnih organizacij ter institucije, organi in agencije EU v RS in humanitarne in invalidske organizacije.

Spreminja se tudi pogoj upravičenosti do ukrepa, ki je vezan na oceno upada in rastjo prihodkov. Do ukrepa bodo tako upravičeni tisti delodajalci, ki jim bodo po njihovi oceni prihodki v letu 2020 zaradi epidemije upadli za več kot 10 % glede na preteklo leto 2019. V kolikor niso poslovali v celotnem letu 2019 oz. 2020, bodo do ukrepa upravičeni tudi tisti delodajalci, ki se jim bodo povprečni mesečni prihodki leta 2020 zaradi epidemije znižali za več kot 10 % glede na povprečne mesečne prihodke v letu 2019. Če v letu 2019 niso poslovali, bodo do ukrepa upravičeni tisti delodajalci, ki se jim bodo povprečni mesečni prihodki v letu 2020 zaradi epidemije znižali za več kot 10 % glede na povprečne mesečne prihodke v letu 2020 do 12. marca 2020. Če navedeni pogoji ob predložitvi letnih poročil za leto 2020 ne bodo doseženi, bo upravičenec naknadno vrnil prejeta sredstva na podlagi ukrepa.

ZIUZEOP-A natančneje določa tudi pojem prihodkov. V člen je dodana obrazložitev, da gre za čiste prihodke od prodaje, ki so ugotovljeni po pravilih o računovodenju, ter nadomestila iz zavarovanja za starševsko varstvo.

Na področju pravic in obveznosti delavcev, se spreminja obveznost delavca, da se v času začasnega čakanja na delo na zahtevo delodajalca vrne na delo do 7 dni v tekočem mesecu. Po ZIUZEOP-A je to pravica delavca in ne obveznost, brisali pa so besedo »zaporednih«. Iz nove ureditve torej izhaja, da ima delavec v času začasnega čakanja na delo pravico, da se na zahtevo delodajalca vrne na delo do 7 dni v tekočem mesecu.

Novela zakona izrecno navaja, da se v času trajanja začasnih ukrepov za vse delavce uporablja višina nadomestila plače, ne glede na ZDR-1. Posledično je tako tudi

delodajalec, ki ni upravičen do ukrepov iz tega zakona, v času veljavnosti zakona, delavcem na začasnem čakanju na delo iz poslovnih razlogov in odsotnim delavcem iz razloga višje sile, dolžan izplačati nadomestilo v višini 80 % osnove, ki ne sme biti nižja od minimalne plače v RS.

Z namenom natančnejše oz. jasnejše ureditve se izrecno določa, da so v času veljavnosti ukrepov iz tega zakona delodajalci za delavce, ki delajo, oproščeni plačila prispevkov za pokojninsko in invalidsko zavarovanje, in sicer tako od plač kot tudi od nadomestil plač, ki delodajalca bremenijo. To pomeni, da se oprostitev plačila prispevkov za PIZ prizna npr. tudi za čas, ko so delavci na letnem dopustu ali odsotni zaradi bolniškega staleža v breme delodajalca ter prejema nadomestilo plače po ZDR-1, razen za nadomestila, za katera že ta zakon določa oprostitev vseh prispevkov, ter bonitete in drugih dohodkov iz dela, ki niso del plače. Oprostitev plačila prispevkov za PIZ pa npr. ne velja v primeru odsotnosti zaradi bolniškega staleža, kadar delodajalec dobi povrnjeno nadomestilo plače s strani ZZZS.

Dodatno se tudi izrecno določa, da če delavec ne dela cel mesec ali ukrepi ne trajajo cel mesec, je delavec upravičen le do sorazmernega dela dodatka. Prav tako je še določeno, da delavcu pripada dodatek za prazničen in drug dela prost dan, določen z zakonom, če bi na ta dan dejansko delal, dodatek pa mu ne pripada za druge oblike odsotnosti z dela (npr. za čas koriščenja dopusta). Če pa ima delavec sklenjeno pogodbo o zaposlitvi s krajšim delovnim časom, ima pravico do dodatka sorazmerno delovnemu času, za katerega je sklenil pogodbo o zaposlitvi, razen v primeru, da dela s krajšim delovnim časom v posebnih primerih.

Z ZIUZEOP-A pa se za upravičence do izredne pomoči v obliki mesečnega temeljnega dohodka odpravlja pogoj, da ne smejo biti vključeni v obvezno zavarovanje na kakšni drugi zavarovalni podlagi. S tem se za upravičence do mesečnega temeljnega dohodka določa tudi samozaposlene, družbenike, kmete ali verske uslužbenke, ki so do polnega zavarovalnega časa vključeni v zavarovanje tudi na kateri drugi podlagi (na podlagi delovnega razmerja, starše, ki delajo s krajšim delovnim časom idr.). Pri tem pa se uvaja tudi sorazmernost izredne pomoči, glede na delež vključitve v zavarovanje za posamezni mesec oz. do polnega zavarovalnega časa po teh podlagah.

Do mesečnega temeljnega dohodka so po novem upravičeni tudi tisti samozaposleni, ki jim bodo, po njihovi oceni, prihodki v letu 2020 zaradi epidemije upadli za več kot 10 % glede na leto 2019. V kolikor niso poslovali v celotnem letu 2019 oziroma 2020, bodo do pomoči upravičeni tudi tisti samozaposleni, ki se jim bodo povprečni mesečni prihodki leta 2020 zaradi epidemije znižali za več kot 10 % glede na povprečne mesečne prihodke v letu 2019. Če v letu 2019 niso poslovali, bodo do pomoči upravičeni tudi tisti samozaposleni, ki se jim bodo povprečni mesečni prihodki v letu 2020 zaradi epidemije znižali za več kot 10 % glede na povprečne mesečne prihodke v letu 2020 do 12. marca 2020. Če pa navedeni pogoji ne bodo doseženi, bo moral upravičenec vrniti celotno pomoč.

Svetovalka SPOT
Barbara Mesarec Jakopič, mag. manag.

